

Mirjana
Repanić-Braun

Marija Mirković-Belaj (1935. – 2017.)

U četvrtak 11. svibnja 2017. oprostili smo se od Marije Mirković-Belaj, povjesničarke umjetnosti, dugogodišnje vanjske suradnice Instituta za povijest umjetnosti, članice Hrvatskoga mario-loškog instituta Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i dopisne članice Papinske međunarodne marijanske akademije (Pontificia Academia Mariana Internationalis) u Rimu.

Marija Mirković-Belaj rođena je 20. srpnja 1935. u Orubici kraj Nove Gradiške, osnovnu školu i gimnaziju pohađala je u Zagrebu, a povijest umjetnosti diplomirala je 1959. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Njezina radna biografija započela je već iste godine u Gimnaziji u Krku gdje je kratko radila kao srednjoškolski profesor. Od 1960. do 1965. godine bila je zaposlena u Gradskome muzeju u Varaždinu kao kustos umjetno-obrtnog odjela i galerijske zbirke, a od 1965. do 1970. godine bila je kustos u Pokrajinskome muzeju u Ptuju. Od 1970. do 1979. godine radila je kao konzervator u Regionalnom i Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu.

Daleko duže od nominalnoga radnog odnosa trajao je njezin predani znanstveno-istraživački rad usredotočen najprije na teme iz kulturne povijesti, umjetnog obrta, urbanističkog razvoja naselja (Varaždin, Ludbreg) i fortifikacijske arhitekture (Osijek, Slavonski Brod), a zatim na baroknu sakralnu baštinu sjeverozapadne Hrvatske. O toj je baštini napisala brojne

stručne i znanstvene radove, ključne za poznavanje i razumijevanje crkvene umjetnosti u cjelini, kao i za pojedina njezina poglavlja: barokno slikarstvo pavlinskog reda i njegova vodećeg umjetnika Ivana Krstitelja Ranglera, ikonografiju s osobitim posvećenošću marijanskim temama, kao i ikonografiju redovničkih zajednica i ikonologiju sakralnih prostora. S tim je temama sudjelovala i na brojnim znanstvenim skupovima u domovini i inozemstvu.

Upravo istraživanja iluzionističkog slikarstva pridružuju Mariju Mirković-Belaj

istaknutoj skupini znanstvenika – Doris Baričević, Đurđici Cvitanović, Ivy Lentić-Kugli i Ivi Lentiću – prvim istraživačima pojedinih korpusa u sklopu baroknoga sakralnog nasljeđa kontinentalne Hrvatske, čiji su objavljeni radovi od fundamentalnog značenja za nacionalnu povijest umjetnosti.

U mojem sjećanju ostat će kao vedra nasmiješena suputnica i kolegica s pravim odgovorom na svako pitanje tijekom zajedničkih, vrlo zahtjevnih obilazaka terena organiziranih u sklopu priprema za velike izložbe *Sveti trag – Devetsto godina umjetnosti Zagrebačke nadbiskupije 1094.–1994.* (1994./5.) i *Mir i dobro. Umjetničko i kulturno naslijeđe hrvatske franjevačke provincije Sv. Ćirila i Metoda* (2000.). Za tu je izložbu Marija Mirković-Belaj u suradnji s fra Emanuelom Hoškom osmislila i koncepciju, nastavljajući tako dugotrajnu suradnju s franjevcima sjeverozapadne Hrvatske, okrunjenu 1992. godine velikim “šematizmom” Provincije, za koji je napisala poglavlje o franjevcima i likovnoj umjetnosti u kontinentalnom dijelu Hrvatske.

Dugogodišnje istraživanje opusa Ivana Krstitelja Rangera rezultiralo je ne samo člancima, priložima u knjigama i predavanjima, nego i u nas prvom i jedinom realiziranom mrežnom stranicom posvećenom jednom baroknom umjetniku djelatnom na području sjeverozapadne Hrvatske. Virtualni svijet Ivana Krstitelja Rangera, djelo zajedničkih napora Marije Mirković-Belaj i Janka Belaja, prenio je u elektronski medij dvije izložbe, *Otvorena nebesa* (2003.) i *Cvjet sveteih* (2004.), kao i temeljna saznanja o životu i velikom opusu pavlinskog slikara tirolskog podrijetla, sustavno izložena nizom znalački napisanih tekstova i izvrsnih fotografija. Tamo priložena bibliografija o slikaru – Barokni program Rangerove stropne slike u franjevačkom samostanu u Varaždinu (*Godišnjak Gradskog muzeja*

Varaždin, V., 1975.), Zidne slike u crkvi Majke Božje Remetske (*Kaj*, 3–5, 1977.), Slikarstvo lepoglavskih pavlina (*Kaj*, IV., 1979.), Pokušaj rekonstrukcije ikonološkog programa Rangerovih fresaka u svetištu remetske crkve (*Godišnjak zaštite spomenika kulture*, 12., 1986.), Ranger (Rangger), Ivan Krstitelj (*Likovna enciklopedija Jugoslavije*, 1987.), Ivan Krstitelj Ranger i pavlinsko slikarstvo i Skica za pavlinsku ikonografiju (*Kultura pavlina u Hrvatskoj 1244.–1786.*, 1989.), Ikonološki programi zidnih slika u samostanskim ljekarnama hrvatskih pavlina i franjevaca (*Acta Facultatis medicae Fluminensis*, 17., 1992.), Iluzionističko zidno slikarstvo (*Sveti trag*, 1994.), Ikonološki program ljetne blagovaonice u Lepoglavi (*Lepoglavski zbornik*, 1994.), Zidne slike u baroknim prošteništim u Hrvatskom zagorju (*Proštenjarske crkve hrvatskog zagorja*, 1995.), Poruka zidnih slika u crkvi sv. Jeronima u Štrigovi (*Diaconus verbi. Marijan Jerko Fućak 1932.–1992.*, 1995.), Profani i pučki elementi u djelima baroknog slikara Ivana Krstitelja Rangera (*Folklor i barok u Hrvatskoj. Radovi Hrvatskog društva folklorista*, 2–3, 1995.), Majka Božja Žalosna u crkvi Marije Koruške (*Kraljica mučenika*. Matica hrvatska, ogranak Križevci, 1996.), Zidne slike u baroknim Marijinim prošteništim (*Početak boljega svijeta. Blažena Djevic Marija u Hrvatskom zagorju*, 1998.), Likovna propovijed u baroku na primjeru dviju crkava Marije Snježne (*Marija u propovijedima hrvatskih katoličkih obnovitelja*, Kršćanska sadašnjost, 2004.) – samo je dio znanstvene ostavštine Marije Mirković-Belaj koja zaslužuje priznanje za važan doprinos hrvatskoj povijesti umjetnosti.

Jedno od svojih posljednjih izlaganja održala je u prosincu 2015. na mariološko-marijanskom simpoziju Štovanje Bogorodice na području Sisačke biskupije u Sisku, organiziranom povodom šeste obljetnice ponovne uspostave Sisačke biskupije. ×